

Specialevejledning for Børne- og ungdomspsykiatri

21. december 2023

Specialevejledningen er udarbejdet som led i Sundhedsstyrelsens specialeplanlægning, jf. sundhedslovens § 208, som omhandler organiseringen og varetagelsen af specialfunktioner på regionale og private sygehuse.

Specialebeskrivelse

Børne- og ungdomspsykiatri omfatter forebyggelse, diagnostik, behandling, opfølgning og rehabilitering af mentale og adfærdsmæssige forstyrrelser og psykiske sygdomme hos børn og unge.

Specialet varetager desuden forskning, udvikling og uddannelse inden for specialets områder.

Kerneopgaver

Opgaverne omfatter akut og elektiv diagnostik og behandling. Behandlingen kan være af både biologisk, psykoterapeutisk og psykosocial karakter, ligesom det kan være rådgivning, undervisning, psykoedukation, netværksarbejde samt konsultativt/kontekst baseret indsats i forhold til familie og professionelt netværk.

Specialet har særlige opgaver i forhold til retspsykiatri og selvmordsforebyggelse, som går på tværs af nedenstående kerneopgaver.

I børne- og ungdomspsykiatri er der følgende kerneopgaver:

- Organiske psykiske lidelser
- Misbrugsrelaterede psykiske tilstande
- Skizofreni og andre psykoser
- Affektive lidelser, fx depressiv og bipolar lidelse
- Angst og tvangslidelser
- Psykisk betingede legemlige symptomer
- Belastnings- og tilpasningsreaktioner
- Spiseforstyrrelser
- Personlighedsforstyrrelser
- Psykiske lidelser hos mentalt retarderede
- Gennemgribende udviklingsforstyrrelser
- Adfærds- og følelsesmæssige forstyrrelser i barndommen: Hyperkinetiske forstyrrelser (ADHD), adfærdsforstyrrelser, emotionelle forstyrrelser, tilknytningsforstyrrelser og Tourette Syndrom

Forhold af betydning for specialeplanlægning

Et grundlæggende princip i børne- og ungdomspsykiatrien er at tilbyde den behandling, der er effektiv, tilstrækkelig og mindst indgribende i patientens tilværelse og integritet.

Psykiske problemer og vanskeligheder i bred forstand er hyppigt forekommende blandt børn og unge, men i de fleste tilfælde vil vanskelighederne være af lettere eller forbigående karakter, såfremt der ydes den fornødne støtte i kommunen og i praksissektoren.

Sværhedsgraden af tilstanden afgør, i hvilket regi patienten behandles. Således varetager børne- og ungdomspsykiatrien i sygehusvæsenet de mere komplicerede/specialiserede opgaver, herunder børn og unge med behov for tværfaglig udredning og behandling. Lettere problemstillinger bør kunne varetages i praksissektoren og i kommunerne.

Patienter op til det 18. år bør varetages i børne- og ungdomspsykiatrien. Aldersgrænsen er i øvrigt fleksibel og kan tilrettelægges lokalt og eventuelt efter den enkelte patients særlige forhold. Det er væsentligt, at der er fokus på overgangen mellem børne- og ungdomspsykiatrien og psykiatrien samt overgangen mellem sektorerne.

Der har igennem det sidste årti været en stigende efterspørgsel efter børne- og ungdomspsykiatriske ydelser og et stort henvisningspres. Aktiviteten er overvejende ambulante, og den ambulante aktivitet har været stigende.

Der har over en årrække været en stigning i antallet af børn og unge, som udredes og behandles for opmærksomhedsproblemer, hyperaktivitet (ADHD), og selvskadende adfærd.

Børne- og ungdomspsykiatrisk udredning og behandling varetages i et tværfagligt samarbejde mellem læger, sygeplejersker, psykologer, socialrådgivere, pædagoger og eventuelt andre relevante faggrupper. På grund af speciallægemanglen forudses øget anvendelse af specialpsykologer og specialuddannede sygeplejersker.

Specialet har igennem en periode haft øget fokus på udredning og psykopatologi, men fokus er igennem de seneste år igen på behandling, og det forventes, at dette område vil udbygges fremover. Der er fortsat behov for at udbygge aktivitet og kapacitet og variation i tilbuddene, ligesom der fortsat er behov for opsøgende aktiviteter.

Der har været tiltagende fokus på patientens muligheder for medbestemmelse og inddragelse i behandlingen, samt indsats der er målrettet mod at den enkelte kan leve et meningsfuldt hverdagsliv. Herudover har der generelt været øget fokus på samarbejdet med forældre/familien. Dette er alle områder der forventes styrket og udvidet over de kommende år.

Der ses generelt fortsat behov for specialisering inden for det børne- og ungdomspsykiatriske speciale. Samtidig lægges der i øget omfang vægt på fagligt bæredygtige enheder med god mulighed for at etablere stærke faglige miljøer og opbygning af erfaring.

De psykiatriske specialer, herunder børne- og ungdomspsykiatrien, har særlige opgaver i relation til lovgivningen, blandt andet i relation til tvang. Tvang kan kun udføres på psykiatriske afdelinger på offentlige sygehuse. Endvidere har børne- og ungdomspsykiatrien en opgave i forhold til retspsykiatriske problemstillinger, herunder ungdomspsykiatriske patienter med dom eller behov for mentalobservation. Der er derfor behov for fokus på sammenhængende patientforløb med Kriminalforsorgen og samarbejdet med retsvæsenet.

Specialet har desuden en særlig opgave i forbindelse med katastrofeberedskab, herunder krisestøtte i relation hertil.

Der forudses øget brug af telepsykiatri i de kommende år. Telepsykiatri kan anvendes som supplement til anden børne- og ungdomspsykiatrisk opfølgende behandling, men bør ikke anvendes som led i den indledende diagnostiske afklaring af en patient. I tilfælde hvor telepsykiatri anvendes, bør brugen heraf beskrives.

For at sikre ensartet behandling af høj kvalitet er der behov for, at der udarbejdes kliniske retningslinjer inden for området. Udover de nationale kliniske retningslinjer, som udarbejdes af Sundhedsstyrelsen,

udarbejder de faglige og videnskabelige selskaber landsdækkende kliniske retningslinjer. Der er endvidere behov for forstærket forskningsindsats.

Praksisområdet

Almen praksis varetager initial undersøgelse og i nogle tilfælde behandling, opfølgning og kontrol af børne- og ungdomspsykiatriske sygdomme. Den praktiserende læge kan fx i samråd med speciallægen i børne- og ungdomspsykiatri have en rolle i den opfølgende medicinske vedligeholdelsesbehandling af barnet eller den unge inden for rammerne af Sundhedsstyrelsens vejledning herom.

Der bør for de hyppigste sygdomme inden for børne- og ungdomspsykiatri foreligge retningslinjer for samarbejdet og opgavevaretagelse mellem almen praksis og sygehusvæsenet.

Der er ca. 17 praktiserende speciallæger med ydernummer i børne- og ungdomspsykiatri. Der har været tradition for, at speciallægebehandlingen af den enkelte patient enten er blevet varetaget i speciallægepraksis eller på sygehus. Der arbejdes på at indføre faseopdelte forløb, således at behandlingen foretages i det regi, som bedst varetager patientens behov på det pågældende tidspunkt. Dette stiller øget krav til samarbejde mellem praksissektoren og sygehusvæsenet.

En del børn og unge med psykiske forstyrrelser i bred forstand behandles desuden af praktiserende psykologer.

Det kommunale sundhedsvæsen

Kommuner og regioner skal i medfør af sundhedsloven indgå sundhedsaftaler med henblik på at sikre sammenhæng og koordinering af indsatserne i de patientforløb, der går på tværs af sygehuse, almen praksis og kommuner. Det forventes, at der i de kommende år vil være behov for et endnu tættere samarbejde mellem regioner og kommuner, og der vil være yderligere fokus på arbejdsdelingen.

I henhold til Sundhedsloven har kommunerne hovedansvaret for at skabe sunde rammer og etablere forebyggende tilbud for borgerne, blandt andet med henblik på livsstilsændringer vedrørende kost, alkohol, tobak, fysisk aktivitet og mental sundhed.

Den kommunale sektor har en række væsentlige opgaver målrettet udsatte børn og unge, herunder forebyggende foranstaltninger som fx fast kontaktperson, støtte, familierådgivning mv., samt mere indgribende foranstaltninger som fx anbringelser i enten familiepleje eller på døgninstitutioner. Kommunerne har desuden en stor og vigtig opgave i forhold til at sikre rehabiliterende indsatser.

Sygehusvæsenet

Nedenfor beskrives anbefalinger til hovedfunktionsniveauet og krav til varetagelse af regionsfunktioner og højt specialiserede funktioner. De sygdomsgrupper/diagnoser samt diagnostiske og behandlingsmæssige metoder, der er regionsfunktioner eller højt specialiserede funktioner i specialet, oplistes.

Anbefalinger til hovedfunktionsniveau

Hovedfunktioner i børne- og ungdomspsykiatrien omfatter udredning og behandling af sygdomme og tilstande, der er så svære og komplekse, at det kræver diagnostisk udredning og behandling, herunder tværfagligt indsats i sygehusregi, men som ikke samtidig kræver varetagelse på specialfunktionsniveau (regionsfunktionsniveau og højt specialiseret niveau). Hvis en påbegyndt udredning på hovedfunktionsniveauet giver begrundet mistanke om, at patientens sygdom skal varetages på regionsfunktions- eller højt specialiseret niveau, henvises patienten til et sygehus, der er godkendt hertil.

Børn og unge, som har forsøgt selvmord, har haft overvejelser herom eller på anden måde udvist selvmordsadfærd bør henvises til ambulans behandling. Børn og unge med akut selvmordsfare skal henvises til akut behandling på børne- og ungdomspsykiatrisk afdeling.

Det er væsentligt, at øvrigt personale, herunder psykologer og sygeplejersker, har relevante kompetencer og erfaring i varetagelse af specialalets patienter.

Det bør være muligt på hovedfunktionsniveau at få assistance fra en speciallæge i børne- og ungdomspsykiatri inden for kort tid.

Ved varetagelse af hovedfunktioner i børne- og ungdomspsykiatrien bør der være samarbejde med følgende specialer:

- Pædiatri
- Psykiatri
- Neurologi
- Intern medicin: Endokrinologi (vedrørende spiseforstyrrelser)

Krav til varetagelse af specialfunktioner

I Sundhedsstyrelsens udgivelse 'Specialeplanlægning – Begreber, principper og krav' beskrives en række generelle forudsætninger og krav til bl.a. kapacitet og forskning, som skal opfyldes for at varetage specialfunktioner. Disse krav udgør grundlaget for varetagelse af specialfunktioner, men derudover oplystes der nedenfor specifikke krav, som gælder for børne- og ungdomspsykiatrien.

Regionsfunktioner

Krav til varetagelse af regionsfunktioner

De anbefalinger, som er anført for hovedfunktionsniveauet, gælder som krav på regionsfunktionsniveauet. Derudover stilles der følgende krav til varetagelse af regionsfunktioner:

Det er karakteristisk for psykiske sygdomme, at den enkelte sygdom varierer i sværhedsgrad – også hos den enkelte patient. Det kan derfor være vanskeligt at vurdere, hvornår en psykisk sygdom er af en sådan sværhedsgrad, at patienten skal henvises fra hovedfunktionsniveau til regionsfunktionsniveau. Nedenstående kriterier anvendes for udvalgte regionsfunktioner til at skelne mellem, hvornår patienter kan behandles på hovedfunktion, og hvornår de skal henvises til regionsfunktionsniveau. I tilfælde, hvor disse kriterier anvendes, fremgår det af beskrivelsen af regionsfunktionen.

Kriterier for at henvise fra hovedfunktionsniveau til regionsfunktionsniveau:

1. Samlet vurdering af patientens sygdomsgrad tilsiger, at patienten skal behandles på regionsfunktionsniveau

og/eller
2. Patienten er diagnostisk uafklaret trods grundig klinisk udredning. Patienter, der er diagnostisk uafklaret, henvises til den regionsfunktion, som bedst kan dække over patientens symptomer

og/eller
3. Der har været gennemført mindst to behandlingsforløb efter gængs praksis på hovedfunktionsniveau med utilstrækkelig behandlingseffekt

og/eller
4. Patienten med svær grad af psykiatrisk komorbiditet

Når patienten er udredt, kan regionsfunktionsniveauet tilbagehenvise patienten til hovedfunktionsniveauet, såfremt dette er angivet som en mulighed i regionsfunktionen.

På regionsfunktionsniveau skal der være særlig viden om psykopatologi, særlige kompetence indenfor behandling, herunder psykoterapi, psykofarmakologi, miljøterapi, psykoedukation og samtidig behandling af somatisk og psykisk lidelse samt mulighed for døgnindlæggelse.

På regionsfunktionsniveau skal det være muligt at få assistance fra en speciallæge i børne- og ungdomspsykiatri inden for kort tid.

Ved varetagelse af regionsfunktioner i børne- og ungdomspsykiatri skal der være samarbejde med andre relevante specialer på relevant specialiseringsniveau.

Følgende er regionsfunktioner:

Regionsfunktioner

1. **Skizofreni hos børn og unge på 12 år og ældre (incidens 150, prævalens 250-300), vedligeholdelsesbehandling kan eventuelt foregå på hovedfunktionsniveau i formaliseret samarbejde med regionsfunktionen (monitoreres)**

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden (Glostrup)

BUA, Aarhus Universitetshospital, Psykiatrien

Psykiatrien Nordjylland Aalborg

B&U Psykiatrien Roskilde

Børne- og Ungdomspsykiatri Odense – Universitetsfunktion, Psykiatrien i Region Syddanmark

2. **Affektive lidelser, angst og OCD, hvor et/flere af overstående kriterier 1-4 er opfyldt. Vedligeholdelsesbehandling kan eventuelt foregå på hovedfunktionsniveau i formaliseret samarbejde med regionsfunktionen. (skønnet incidens: 150-200 pt.)**
Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden (Bispebjerg)
BUA, Aarhus Universitetshospital, Psykiatrien
Psykiatrien Nordjylland Aalborg
B&U Psykiatrien Roskilde
Børne- og Ungdomspsykiatri Odense – Universitetsfunktion, Psykiatrien i Region Syddanmark

3. **Psykiatriske tilstande med komplicerende mental retardering, hvor udredning og/eller behandling er særlig vanskelig fx pga. adfærdsproblemer eller kommunikative vanskeligheder (incidens 100 pt.). Vedligeholdelsesbehandling kan eventuelt foregå på hovedfunktionsniveau i formaliseret samarbejde med regionsfunktionen. Skal varetages i tæt samarbejde med neurologi og pædiatri**
Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden (Glostrup)
BUA, Aarhus Universitetshospital, Psykiatrien
Psykiatrien Nordjylland Aalborg
B&U Psykiatrien Roskilde
Børne- og Ungdomspsykiatri Odense – Universitetsfunktion, Psykiatrien i Region Syddanmark

4. **Komplekse neuropsykiatriske tilstande indenfor ADHD, autismspektrumforstyrrelse og Tourettes syndrom hvor et/flere af overstående kriterier 1-4 er opfyldt (skønnet incidens 200). Varetages i tæt samarbejde med pædiatri. Vedligeholdelsesbehandling kan eventuelt foregå på hovedfunktionsniveau i formaliseret samarbejde med regionsfunktionen**
Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden (Glostrup)
Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden (Bispebjerg)
BUA, Aarhus Universitetshospital, Psykiatrien
Psykiatrien Nordjylland Aalborg
B&U Psykiatrien Roskilde
Børne- og Ungdomspsykiatri Odense – Universitetsfunktion, Psykiatrien i Region Syddanmark

5. **Spiseforstyrrelser hos patienter på 12 år og ældre (incidens 400), hvor et/flere af overstående kriterier 1-4 er opfyldt, herunder ved manglende bedring i løbet af et par måneder under behandling på hovedfunktionsniveau. Varetages i tæt samarbejde med pædiatri og intern medicin: endokrinologi**
Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden (Bispebjerg)
BUA, Aarhus Universitetshospital, Psykiatrien
Psykiatrien Nordjylland Aalborg
B&U Psykiatrien Roskilde
Børne- og Ungdomspsykiatri Odense – Universitetsfunktion, Psykiatrien i Region Syddanmark

6. **Spæd- og småbørnspsykiatri, 0-3 år (inkl.). Spæd- og småbørnspsykiatri omfatter 0-3 årige børn med psykiske forstyrrelse, 0-3 årige børn af psykisk syge forældre samt gravide med svær psykisk sygdom (med henblik på forberedelse af behandlingsalliance) (skønnet incidens 420). Skal varetages i tæt samarbejde med pædiatri samt gynækologi og obstetrik. Vedligeholdelsesbehandling kan eventuelt foregå på hovedfunktionsniveau i formaliseret samarbejde med regionsfunktionen**
Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden (Glostrup)
BUA, Aarhus Universitetshospital, Psykiatrien
Psykiatrien Nordjylland Aalborg (i formaliseret samarbejde)
B&U Psykiatrien Roskilde
Børne- og Ungdomspsykiatri Odense – Universitetsfunktion, Psykiatrien i Region Syddanmark

**7. Somatoforme tilstande, hvor et/flere af overstående kriterier 1-4 er opfyldt. (incidens 90).
Varetages i tæt samarbejde med pædiatri**

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden (Glostrup)

BUA, Aarhus Universitetshospital, Psykiatrien

Psykiatrien Nordjylland Aalborg (i formaliseret samarbejde)

B&U Psykiatrien Roskilde

Børne- og Ungdomspsykiatri Odense – Universitetsfunktion, Psykiatrien i Region Syddanmark

8. Udredning, behandling, rehabilitering og tværsektoriel koordinering for børn og unge med moderat til svære funktionelle lidelser, herunder også træthed, af minimum 6 måneders varighed, hvor der er svær begrænsning i ft. aktivitet og deltagelse, og hvor der ikke har været tilstrækkelig effekt af behandling på hovedfunktionsniveau. Varetages af et tværfagligt team bestående af speciallæger i pædiatri og børne- og ungdomspsykiatri, sygeplejersker, socialrådgivere, psykologer, terapeuter, lærere/pædagoger m.fl. med særlige kompetencer inden for funktionelle lidelser. Funktionen varetages i tæt samarbejde mellem pædiatri og børne- og ungdomspsykiatri, med fælleskonferencer

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden (Glostrup)

BUA, Aarhus Universitetshospital, Psykiatrien

Psykiatrien Nordjylland Aalborg

Børne- og Ungdomspsykiatri Odense – Universitetsfunktion, Psykiatrien i Region Syddanmark

Højt specialiserede funktioner

Krav til varetagelse af højt specialiserede funktioner

De krav, som er anført for regionsfunktionsniveauet, gælder også for det højt specialiserede niveau. Derudover stilles der følgende krav til varetagelse af højt specialiserede funktioner:

Nedenstående kriterier anvendes for udvalgte højt specialiserede funktioner til at skelne mellem, hvornår patienter kan behandles på regionsfunktionsniveau og hvornår, de skal henvises til højt specialiseret funktionsniveau. I tilfælde, hvor disse kriterier anvendes, fremgår det af beskrivelsen af den højt specialiserede funktion.

Kriterier for at henvide fra regionsfunktionsniveau til højt specialiseret funktionsniveau:

1. Samlet vurdering af patientens sygdomsgrad tilsiger, at patienten skal behandles på højt specialiseret funktionsniveau

og/eller
2. Patienten er diagnostisk uafklaret trods grundig klinisk udredning på regionsfunktionsniveau. Patienter, der er diagnostisk uafklaret, henvises til den højt specialiserede funktion, som bedst kan dække over patientens symptomer

og/eller
3. Der har været gennemført mindst to behandlingsforløb efter gængs praksis på regionsfunktionsniveau med utilstrækkelig behandlingseffekt

og/eller
4. Patienten med svær grad af psykiatrisk komorbiditet

På højt specialiseret niveau skal det være muligt at få assistance fra en speciallæge i børne- og ungdomspsykiatri i løbet af kort tid.

Ved varetagelse af højt specialiseret niveau i børne- og ungdomspsykiatri skal der være samarbejde med andre relevante specialer på relevant specialiseringsniveau.

Følgende er højt specialiserede funktioner:

Højtspecialiserede funktioner

9. Skizofreni hos børn på 4-11 år samt skizofreni hos børn på 12 år og ældre, hvor et/flere af overstående kriterier 1-4 er opfyldt. (Skønnet incidens 200) (monitoreres)

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden (Glostrup)
BUA, Aarhus Universitetshospital, Psykiatrien
Børne- og Ungdomspsykiatri Odense – Universitetsfunktion, Psykiatrien i Region Syddanmark

- 10. Bipolar tilstande og patienter med behov for ECT-behandling, samt depressive tilstande, hvor et/flere af overstående kriterier 1-4 er opfyldt (incidens 100). ECT behandling skal foregå i tæt samarbejde med psykiatri**

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden (Bispebjerg)
BUA, Aarhus Universitetshospital, Psykiatrien
Børne- og Ungdomspsykiatri Odense – Universitetsfunktion, Psykiatrien i Region Syddanmark

- 11. Komplekse neuropsykiatriske tilstande, hvor et/flere af overstående kriterier 1-4 er opfyldt, og/eller ved komplicerende somatisk komorbiditet (skønnet incidens 50 pt.). Varetages i tæt samarbejde med pædiatri**

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden (Glostrup)
BUA, Aarhus Universitetshospital, Psykiatrien
Børne- og Ungdomspsykiatri Odense – Universitetsfunktion, Psykiatrien i Region Syddanmark (i formaliseret samarbejde)

- 12. Spiseforstyrrelser hos patienter på 4-11 år samt spiseforstyrrelser hos patienter på 12 år og ældre, hvor et/flere af overstående kriterier 1-4 er opfyldt (incidens 50 pt.). Varetages i tæt samarbejde med pædiatri og intern medicin: endokrinologi**

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden (Bispebjerg)
BUA, Aarhus Universitetshospital, Psykiatrien
Børne- og Ungdomspsykiatri Odense – Universitetsfunktion, Psykiatrien i Region Syddanmark

- 13. Ungdomsretspsykiatri, herunder mentalobservationer under indlæggelse og børn og unge med dom til behandling (incidens 15-20 pt). Behandlingen kan i stabil fase varetages på lavere funktionsniveau (afhængig af den psykiatriske grundlidelse) i formaliseret samarbejde med højt specialiseret niveau.**

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden (Glostrup)
BUA, Aarhus Universitetshospital, Psykiatrien

- 14. Kønsidentitetsforhold hos børn og unge med ønske om sundhedsfaglig vurdering og behandling, herunder ønske om kønsmodificerende behandling (100 personer). Varetages i tæt samarbejde med pædiatri og psykiatri.**

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden (Bispebjerg)

- 15. Børn (0-5 år) med behov for psykofarmakologisk behandling, fraset behandling med melatonin (skønnet incidens 50 pt.). Vedligeholdelsesbehandling kan varetages på regionsfunktionsniveau i formaliseret samarbejde med højt specialiseret niveau**

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden (Glostrup)
BUA, Aarhus Universitetshospital, Psykiatrien

- 16. Børn og unge med komplekse og svært funktionsbegrænsende funktionelle lidelser, som kræver specialiseret behandling og rehabilitering under indlæggelse (ca. 2-5 patientforløb/år), varetages i tæt samarbejde mellem speciallæger, sygeplejersker, socialrådgivere, psykologer, terapeuter m.fl. med specialiserede kompetencer inden for funktionelle lidelser og forankres i pædiatrisk regi i tæt samarbejde mellem pædiatri og børne- og ungdomspsykiatri, med fælleskonferencer. Vidensopbygning på nationalt plan sikres gennem et fast tværgående samarbejde mellem de højt specialiserede centre om udredning og behandling af konkrete patienter, forskning og udvikling af retningslinjer mv.**

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Region Hovedstaden (Glostrup)

*BUA, Aarhus Universitetshospital, Psykiatrien
Børne- og Ungdomspsykiatri Odense – Universitetsfunktion, Psykiatrien i Region Syddanmark*

Monitorering af specialfunktioner i børne- og ungdomspsykiatri

Sundhedsstyrelsen følger løbende op på, om den gældende specialeplan er tidssvarende, relevant og dækkende. Det sker gennem årlige statusrapporter om opfyldelse af krav til specialfunktionerne. Dertil kommer, at Sundhedsstyrelsen årligt vil monitorere udvalgte specialfunktioner i specialet. Monitoreringen baseres på data fra Landspatientregisteret.

Sundhedsstyrelsen vil årligt monitorere følgende specialfunktioner i specialet børne- og ungdomspsykiatri, som beskrevet nedenfor:

OBS! De udvalgte diagnose-/procedurekoder kan udelukkende anvendes til Sundhedsstyrelsens monitorering af specialfunktionerne, og kan derfor ikke uden videre anvendes til andre formål end dette.

Skizofreni hos børn og unge på 12 år og ældre

Regionspecialfunktion:

1. Skizofreni hos børn og unge på 12 år og ældre (incidens 150, prævalens 250-300), vedligeholdelsesbehandling kan eventuelt foregå på hovedfunktionsniveau i formaliseret samarbejde med regionsfunktionen.

Formålet med monitoreringen af specialfunktionen er at undersøge aktiviteten på de relevante afdelinger godkendt til at varetage specialfunktionen, samt om patienterne ses på en afdeling, der er godkendt til at varetage specialfunktionen; herunder om patienterne inden for 3 måneder efter udskrivelse ses på en afdeling med godkendelse til at varetage specialfunktionen, i fald deres første kontakt sker på en afdeling på hovedfunktionsniveau.

Datakilde og -afgrænsning

Monitoreringen baseres på data fra Landspatientregisteret. Der i opgørelsen medtaget kontakter til både offentlige og private sygehuse (offentligt finansierede kontakter), og den baserer sig på både afsluttede og uafsluttede indlæggelser henholdsvis ambulante kontakter.

Funktionen er defineret ved SKS-koden ”skizofreni” jf. boksen nedenfor. Inklusionskriteriet er patienter registreret med sygehuskontakter med denne kode i aldersgruppen 12-17 år:

Diagnose (aktionsdiagnose)	
DF20*	Skizofreni

* bemærk: inklusiv alle underkoder

Skizofreni hos børn

Højt specialiseret funktion:

8. Skizofreni hos børn på 4-11 år samt skizofreni hos børn på 12 år og ældre, hvor et/flere af overstående kriterier 1-4 er opfyldt (skønnet incidens 200).

Formålet med monitoreringen af specialfunktionen er at undersøge aktiviteten på de relevante afdelinger godkendt til at varetage specialfunktionen, samt om patienterne ses på en afdeling, der er godkendt til at varetage specialfunktionen; herunder om patienterne inden for 3 måneder efter udskrivelse ses på en afdeling med godkendelse til at varetage specialfunktionen, i fald deres første kontakt sker på en afdeling, der ikke er godkendt til at varetage den højt specialiserede funktion.

Datakilde og -afgrænsning

Monitoreringen baseres på data fra Landspatientregisteret. Der i opgørelsen medtaget kontakter til både offentlige og private sygehuse (offentligt finansierede kontakter), og baserer sig på både afsluttede og uafsluttede indlæggelser henholdsvis ambulante kontakter.

Funktionen er defineret ved SKS-koden ”skizofreni” jf. boksen nedenfor. Inklusionskriteriet er patienter registreret med sygehuskontakter med denne kode i aldersgruppen 4-11 år, og det er således en delmængde af specialfunktionen, der monitoreres:

Diagnose (aktionsdiagnose)	
DF20*	Skizofreni

* bemærk: inklusiv alle underkoder

For mere udførlig beskrivelse af principper for monitoreringen se Sundhedsstyrelsens hjemmeside.

Baggrund for udarbejdelse af specialevejledningen

Sundhedsstyrelsen har udarbejdet denne specialevejledning på baggrund af en revision af specialevejledningen fra Specialeplan 2010 og har i arbejdet indhentet rådgivning fra faglige repræsentanter fra regionerne samt fra de relevante videnskabelige selskaber m.v. Sundhedsstyrelsens udgivelse ’Specialeplanlægning - Begreber, principper og krav’ (tilgængelig fra Sundhedsstyrelsens hjemmeside) beskriver rammerne for specialeplanlægningen.

Følgende udgivelser er inddraget i specialeplanlægningen i relevant omfang:

- Sundhedsstyrelsens vejledning fra december 2007 vedr. medikamentel behandling af børn og unge med psykiske lidelser
- Sundhedsstyrelsens rapport ’Den akutte indsats i psykiatrien’ fra 2008
- Sundhedsstyrelsens ’National strategi for psykiatri’, 2009
- Sundhedsstyrelsens nationale kliniske retningslinje for udredning og behandling af børn og unge med ADHD, 2014
- Sundhedsstyrelsens vejledning om udredning og behandling af transkønnede, 2014